

Ställningstagande angående tidsramar för ambulerande röstmottagning

1 Sammanfattning

Ambulerande röstmottagning infördes som ett komplement till budröstning för att ge alla väljare så likartade förutsättningar som möjligt att utnyttja sin rösträtt, samtidigt som valsäkerheten upprätthålls på en godtagbar nivå.

Valnämnden behöver planera den ambulerande röstmottagningen under valperioden och ha god beredskap för möjligheten att boka röstmottagare, också under valhelgen och särskilt på valdagen. Väljare ska kunna kontakta valnämnden på vardagar dagtid under valperioden för att boka röstmottagare.

Valnämnden har mandat att fatta beslut om hur sent på valdagen en väljare kan få hjälp av en ambulerande röstmottagare. Detta beslut får valnämnden enligt Valmyndighetens bedömning ta utifrån resurser och geografiska förutsättningar. Röstmottagarna måste ha möjlighet att hinna tillbaka för att lämna rösten i röstningslokalen. Det innebär att om en väljare begär hjälp sent på valdagen, så kan det vara för sent att få hjälp att rösta.

Det är viktigt att informera väljaren om att boka ambulerande röstmottagare med god framförhållning, hur den ambulerande röstmottagningen går till och vilken utrustning röstmottagarna har med sig.

2 Frågeställning

Flera valnämnder efterfrågar riktlinjer om hur sent en bokning av ambulerande röstmottagare kan ske och även en sluttid när valnämnden kan skicka ambulerande röstmottagare. Det finns inga andra tidsramar angivna i vallagen än att ambulerande röstmottagare kan begäras under förtidsröstningsperioden, från och med 18 dagar före valdagen. Alltså varje dag från att förtidsröstningen startar till och med själva valdagen.

3 Gällande rätt m.m.

Väljare som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller ålder inte själva kan ta sig till ett röstmottagningsställe får om de begär det lämna sina röster i bostaden eller på annan plats till särskilt förordnade röstmottagare, ambulerande röstmottagare (7 kap. 3a § vallagen, 2005:837). Röstmottagarna har med sig det material som krävs för att ta emot en förtidsröst (7 kap. 1 § vallagen).

En ambulerande röstmottagare tar emot väljarens röst på samma sätt som i en förtidsröstningslokal och är, på begäran av väljaren, även skyldig att hjälpa väljaren att göra i

ordning sin röst. Röstmottagaren har tystnadsplikt. Läs mer om hur röstningen ska gå till i 7 kap. 3 a § vallagen och bestämmelserna som den paragrafen hänvisar till.

4 Bedömning

4.1 Planering, tillgänglighet och beredskap

Syftet med ambulerande röstmottagning är enligt lagstiftaren att ge alla väljare så likartade förutsättningar som möjligt att utnyttja sin rösträtt, samtidigt som valsäkerheten upprätthålls på en godtagbar nivå. Valnämnden behöver ta strategiska beslut när det gäller att planera kapacitet och bedöma tiden som röstmottagarna behöver för att åka till väljaren och efter genomförd röstning hinna till en röstningslokal för att lämna rösten.

Väljare ska kunna kontakta valnämnden vardagar dagtid under den lagstadgade period när valnämnden har sin förtidsröstning för att boka ambulerande röstmottagare. Öppettider och tillgänglighet inom perioden varierar stort för kommuner i landet. När det gäller valhelgen ska valnämnden också erbjuda och ha beredskap för bokning av ambulerande röstmottagare.

Valnämnden informerar väljarna via sina kanaler om hur den ambulerande röstmottagningen är organiserad. Det är viktigt utifrån valnämndens resurser att de ambulerande röstmottagarna används av de väljare som enligt vallagen har behov av, och rätt till, denna hjälp. Valnämnden bestämmer tid för besök i samråd med väljaren utifrån geografiska förhållanden och resurser.

4.2 Komplement till budröstning

Både ambulerande röstmottagning och budröstning är till för väljare som hindras att rösta på grund av sjukdom, ålder eller funktionsvariation. Ambulerande röstmottagning kan användas som komplement till budröstning. Valnämnden bör ha en dialog med väljaren och ställa öppna frågor för att kunna göra en korrekt bedömning utifrån varje enskilt fall. Till exempel kan valnämnden ställa frågan om det finns någon anhörig eller någon annan person som hjälper väljaren regelbundet som kan vara bud istället för att valnämnden ska skicka ambulerande röstmottagare. Valnämnden kan vidare informera om vilka röstningslokaler som har öppet sen eftermiddag, kväll och helg där bud kan lämna väljarens röst.

Ambulerande röstmottagning är inte avsedd för väljare som är intagna på häkte eller placerade på till exempel boenden som drivs av Statens Institutionsstyrelse, så kallade SIS-boenden. På dessa platser genomför valnämnden förtidsröstning med begränsat öppethållande. Förfarandet är detsamma som vid ambulerande röstmottagning, men regleras som förtidsröstning.

4.3 Valdagen

Väljare kan även begära ambulerande röstmottagare på själva valdagen. Valnämnden behöver planera de ambulerande röstmottagarnas verksamhet så att de efter genomförd röstning på valdagen hinner åka från väljaren till en röstningslokal för att lämna väljarens

röst innan röstmottagningen avslutas. Valnämnden bör tydligt informera om vikten av framförhållning vid bokning av ambulerande röstmottagare.

Valmyndigheten rekommenderar valnämnden att efter sina förutsättningar fatta beslut om ett sista klockslag för ambulerande röstmottagning i kommunen. Valnämnden avgör när det är för sent att begära hjälp på valdagen utifrån de lokala förutsättningar som finns, till exempel geografiska avstånd och övriga resurser. Att sätta ett generellt sista klockslag för hela landet är inte möjligt och riskerar att påverka väljarnas möjlighet att rösta negativt.

4.4 Utrustning

I utrustningen som de ambulerande röstmottagarna har med sig ingår de partivalsedlar valnämnden är ansvarig för att lägga ut på röstmottagningsställen samt blanka valsedlar. Valmyndigheten rekommenderar att valnämnden informerar väljaren om vilken utrustning de ambulerande röstmottagarna har med sig.

Valmyndighetens ställningstaganden innehåller en redogörelse för myndighetens uppfattning i rättsliga frågor. De är styrande för Valmyndighetens verksamhet men vägledande för valadministrationen. Detta ställningstagande har beslutats av Valmyndighetens nämnd.